

Zodpovednosť a výchova (Esej)

Nikoleta Adamcová

Tému zodpovednosť a výchova vnímam ako veľmi dôležitú a žiadanú. Tieto dva pojmy idú „ruka v ruke“, dokážu sa krásne prepájať a je v nich veľká spojitosť a nadväznosť. Avšak táto téma dostáva nejedného z nás do hlbších zamyslení, družných debát, častokrát aj protichodných názorov a postojov. Tu sa mi vynára otázka, kedy a do akej miery je vôbec možné vychovať deti zodpovedne?

Už v rannom detstve sa formuje osobnosť. Pri utváraní osobnosti je výchova a z nej prameniacci pocit zodpovednosti kľúčovým atribútom. Pretože už dieťa je osobnosťou a tak ako vníma ľudí vôkol seba, si rovnako uvedomuje rôzne situácie, postoje, pocity samozrejme primerane jeho veku. Žiaľ, už my ako rodičia berieme deťom pocit zodpovednosti a s tým súvisiacu trpezlivosť. Častokrát sa niekam náhlime a veci robíme rýchlo za svoje deti, pretože predstava trvania niektorej z činností, napríklad aj zaviazania šnúrok, nás dostáva do stavu zúfalstva a časového stresu. A tak veci neraz robíme za deti a pritom jednotlivé činnosti by už dokázali zvládnuť samé. Možno nie dokonale, ale určite najlepšie ako v danej chvíli dokážu. Čas a trpezlivosť sú účinné nástroje na učenie zodpovednosti, na ktoré sa často zabúda. Tým, že myslíme najmä na to, aby deti pochopili dôsledky svojho konania a niesli zaň zodpovednosť, často až príliš rýchlo poučujeme a trestáme. Prirodzene, deti robia chyby, učia sa ako reagovať na rôzne udalosti, ktoré sa okolo nich dejú a aktívne rozvíjajú svoju zodpovednosť. Neraz sa však stáva, že deti trestáme za veci, ktoré spravili zle, za ich nevhodné správanie, konanie a podobne. Na tomto mieste si položíme otázku, do akej miery sú tresty účinné a či vôbec? Vychovávať deti zodpovedne nie je o tom, aby sme našli tie správne tresty. Namiesto potrestania by mohlo stačiť ukázať deťom, čo vlastne tá zodpovednosť je. Ak napríklad dieťa postavíme do kúta lebo sa pobilo so súrodencom tak ho predsa nenaučíme ako sa dalo situáciu vyriešiť inak, konštruktívnym spôsobom. Ak dieťa niečo pokazí, obleje a my ho potrestáme namiesto toho, aby sme ho naučili naliať nápoj bez rozliatia, prenášať veci bez poškodenia a podobne, určite ho neučíme zodpovednosti. Častokrát sa tiež stáva, že dospelí robia veci za deti aj preto, aby predišli ich prípadnej frustrácii či hnevu. Tým bránia deťom prežiť vlastné nepríjemnosti a následne hľadať vlastné riešenie. Namiesto trestov využime výchovu príkladom od nás dospelých a výchovu prirodzenými dôsledkami. Čudujeme sa, prečo z detí vyrástli ľudia, ktorí

nedokážu prijať rozhodnutie a nieť za neho zodpovednosť, no zabúdame na všetky tie roky, keď sme im nedovolili, aby o niečom rozhodovali.

Zastávam názor, že veci treba učiť a budovať od útleho veku. Už len samotným zodpovedným správaním ideme príkladom a tým pôsobíme výchovne a vplývame na výchovu. Netreba sa báť prenášať na deti zodpovednosť, pretože práve zodpovedným správaním formujeme generáciu detí so správnymi postojmi a hodnotami, ktoré môžu odovzdávať ďalej.